

VERSLAG VAN DE NMV-EXCURSIE NAAR DE DORDTSE BIESBOSCH, 6 NOVEMBER 1999

door

A. bij de Vaate, A.D.P. van Peursen & H. Wallbrink

Eigenlijk zou boven dit stukje moeten staan 'op zoek naar het getijdeslakje', want dat was de belangrijkste reden voor een excursie naar de Biesbosch; in dit geval dus de Dordtse Biesbosch. Op 6 november 1999, rond de klok van 10, verzamelden zich 15 actieve excursiegangers¹ aan de rand van Dordrecht in het bezoekerscentrum 'De Hollandse Biesbosch' aan de Baanhoekweg. Dat de stemming er goed in zat blijkt ook uit de sfeertekening die Breure (2000) reeds van deze excursie in het Cb gaf. Vanuit het bezoekerscentrum staken we eerst met een roeiboot het Moldiep over en via het Griendmuseumpad kwamen we in het Sterlinggriend (Figuur 1). Verder dan halverwege het Sterlinggriend zijn we niet gekomen. Onderweg werd geïnventariseerd in, onder en op wilgen, in plasjes langs het Griendmuseumpad, in de tochten door het gebied en in het Sterlinggriend.

De plasjes werden overschaduwd door wilgen met een onderbegroeiing van brandnetel en gras. Er lag ook nogal wat dood wilgenhout in. De tochten waar we langs liepen werden op verschillende locaties bemonsterd met huishoudzeven evenals het Sterlinggriend dat overigens aan het onderlopen was toen we daar kwamen.

Wat tijdens de excursie aan zoetwatermollusken werd aangetroffen is samengevat in tabel 1. In totaal werden 22 soorten gevonden. Niet buitengewoon veel maar dat hadden we eigenlijk ook niet verwacht. Echter waar we voor kwamen vonden we! Tot onze grote verrassing werd de getijdeslak, *Mercuria confusa*, overal in het gebied aangetroffen. Soms zelfs in relatief grote dichtheden, met name in de tocht langs het Sterlinggriend en in het griend zelf. In de bodem van de tochten werden daarnaast vooral ook jonge exemplaren aangetroffen van de Aziatische mossel, *Corbicula fluminea*. De tweede in ons land aanwezige soort, *C. fluminalis* (toegeknepen korfmossel) werd niet verzameld, hoogstwaarschijnlijk is de bodem te slibrijk voor deze soort die voornamelijk in de wat grovere zandbodems in de rivier leeft. Andere soorten die veelvuldig in de tochten werden aangetroffen waren de grote diepslak, *Bithynia tentaculata*, en de geronde schijfhoorn, *Anisus leucostoma*.

Tabel 1. Aangetroffen zoetwater mollusken.

Soorten	Tochten	Plasjes	Griend
<i>Anisus leucostoma</i>	+	+	+
<i>Anisus vortex</i>	+	+	+
<i>Anisus vorticulus</i>	+		
<i>Bathymphalus contortus</i>		+	+
<i>Bithynia leachii</i>			+
<i>Bithynia tentaculata</i>	+	+	
<i>Corbicula fluminea</i>	+		
<i>Dreissena polymorpha</i>	+		
<i>Hippeutis complanatus</i>			+
<i>Mercuria confusa</i>	+	+	+
<i>Physella acuta</i>	+	+	
<i>Planorbis barbus</i>		+	+
<i>Pisidium casertanum</i>	+		
<i>P. nitidum</i>			
<i>P. subtruncatum</i>	+	+	
<i>Planorbis planorbis</i>		+	+
<i>Potamopyrgus antipodarum</i>	+	+	
<i>Radix ovata</i>	+	+	
<i>Radix peregra</i>	+		+
<i>Stagnicola palustris</i>	+	+	+
<i>Valvata cristata</i>			+
<i>Valvata piscinalis</i>	+		+

Maar om nog even terug te komen op de getijdeslak (of moet het volgens de moderne spelling nu getijdenslak zijn?), de soort is in het verleden slechts weinig opgemerkt. Na in 1945 voor het eerst in Nederland te zijn aangetroffen in de Nieuwe Waterweg (Van Regteren Altena, 1958) duurde het tot 1958 voordat opnieuw levende exemplaren werden gevonden in de Brabantse Biesbosch. Het bleek dat *M. confusa* daar algemeen voorkwam (Butot, 1960). Den Hartog (1960) geeft een overzicht van

¹ Deelnemers: Ben de Lange, Bram Koese, Bert Jansen, Anneke Jansen, Lenneke van Hooydonk, Wim Kuijper, Henk-Jan Kwant, Joop Eikenboom, Martine Eikenboom, Bram Breure, Han Raven, Frits Zandvoort, Anthonie van Peursen, Hendrik Wallbrink en Bram bij de Vaate

plaatsen waar de soort in 1959 en 1960 werd aangetroffen en onderscheidt vier biotopen waarin ze voorkomen: de steile oevers van de griendkreekjes, dichte grasbegroeiing langs de hoogwaterlijn, vochtige uiterwaardkommen begroeid met gras en riet die allen bij hoog water onderlopen en de onderzijde van stenen in het middengedeelte van de getijdenzone. Met uitzondering van de laatste zijn al dit soort biotopen tijdens de excursie bemonsterd. Na 1960 werd het stil rond *M. confusa*. Pas in 1994 kwam de soort weer onder de aandacht toen exemplaren werden aangetroffen in monsters genomen in het Haringvliet tijdens de landelijke biologische monitoring van de zoete rijkswateren die, per gebied, om de vier jaar plaats vindt (ongepubliceerde gegevens Rijksinstituut voor Integraal Zoetwaterbeheer & Afvalwaterbehandeling, Lelystad). De dieren werden allen verzameld in oeverzones met een goed ontwikkelde litorale vegetatie (Tabel 2). Opvallend is overigens dat de soort er in 1998 niet werd waargenomen.

Naar landslakken is in verhouding veel minder intensief gezocht. We waren immers in de Dordtse Biesbosch voor de getijdeslak! De lijst van aangetroffen landslakken (Tabel 3) is daarom niet zo indrukwekkend. Bijzondere soorten zijn niet aangetroffen.

Summary

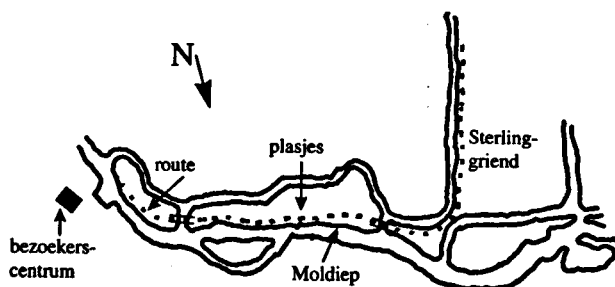
Results are given of an inventory made by members of the Dutch Malacological Society in the Dordtse Biesbosch, part of the intertidal area of the former Rhine- and Meuse- estuary. Species found in the area are listed in the tables 1 and 3 for freshwater, and landmolluscs respectively.

Tabel 2. Recente vondsten van *M. confusa* in het benedenrivierengebied.

Datum	Locatie	Coördinaten		Aantal
		X	Y	
01-10-'94	Haringvliet, Beninger slikken	075.750	422.540	20
31-08-'94	Haringvliet Korendijkse slikken	075.050	422.000	24
21-09-'99	Oude Maas	094.000	427.600	6

Tabel 3. Aangetroffen landslakken.

Aegopinella nitidula
Ariania arbustorum
Balea biplicata biplicata
C. tridentatum
Carychium minimum
Cepaea nemoralis
Cochlicopa lubrica
Discus rotundatus
Euconulus alderi
Oxychilus cellarius
Oxyloma spec.
Punctum pygmaeum
Succinea putris
Trichia hispida
V. pulchella
Vallonia costata
Vitrea crystallina
Zonitoides nitidus

Figuur 1. (links): Locaties genoemd in de tekst

Literatuur

- Breure, A.S.H., 2000. De Biesboschexcursie: een sfeer-tekening. Corresp.-blad Ned. Malac. Ver. 312: 4-5.
 Butot, L.J.M., 1960. *Pseudamnicola confusa* (Frauenfeld, 1863) algemeen in de Biesbosch (Gastropoda, Prosobranchia). *Basteria* 24: 60-64.
 Den Hartog, C., 1960. Verspreiding van het slakje *Pseudamnicola confusa* in het Deltagebied van Rijn en Maas. *Basteria* 24: 66-74.
 Van Regteren Altena, C.O., 1958. Faunistische aantekeningen 5. *Pseudamnicola confusa* (Frauenfeld, 1863) nieuw voor de Nederlandse fauna. *Basteria* 22: 66-68.